Број 157. У Новом Саду, у четвртак 19. јулија (1. августа) 1912 Година XLVII.

Застава“ излази сваки дан два пута, а недељом и понедељником једаред.

Цена је за Угарску кад се јутарњи и вечерњи лист заједно шаљу на један месец 2 кр. 70 пот. за четврт године 8 круна. Кад се јутарњи и вечерњи лист засебно шаље: месечно 3 кр. 25 п. на четврт године 9 кр. 75 пот. — За Аустрију за све остале земље на четврт године 10 круна.

Закредним бројевима од петка цена је: На пола године 2 круне, на целу годину 4 кр. За стране земље годишње 6 круна 50 потура. Поједини јутарњи бројеви стају 10 потура

Телефон бр. 131.

ЗАСТАВА

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ.

(Јутарњи лист.)

ИЗДАЊЕ „РАДА“ ДЕОНИЧАРСКОГ ДРУШТВА У РУМИ.

За огласе плаћа се по 12 потура од сваке врсте оваких ситних слова

Уредништво »Заставе« је у кући г. Јована Т Чавића. — Администрација »Заставе« налази се у кући, где је Милетићева штампарија главној улици бр 20.

Дописи шаљу се уредништву, а претплата и огласи администрацији »Заставе«.

Рукописе не враћамо.

Поједини јутарњи бројеви стају 10 потура

Чек-конто 12008.

Два Политова чланка.

У најновије време написао је др. Полит два чланка. Један у „Бранику“, други у „Пестер Лојду“.

Ко би покупио све чланке, што их је написао др. Полит у „Бранику“, од кад је укинута автономија, тај би нашао у тим чланцима свачега, као на вашару. На сваком кораку друго. Поред лонаца и шерпења, ердељских тањира од два лица; овде се хвали немачки шпенцл, онде камилавка, и има и ћурана. Из тих чланака не може бити нико паметан и мора већ да посумња у сваку памет.

Чујемо са свију страна баш из либералних кругова, како је то којешта и како др. Полит не би требао више да пише, а најмање би требао писати о автономији нашој, јер кад се мало и упути правцем, он ускоро пође странпутицом чим се сети радикала, које тако неисказано мрзи. Но изгледа, да господа из либералног табора говоре тако само по кафанама, а њему у очи не каже нико ништа.

У новије време појавила се са свију страна мисао, да би требала да се прикупи и удружи народна снага, и да се престане сад са међусобним нападајима. У том правцу написао је и др. Полит у „Бранику“ чланак под својим знаком „⊙“ Тај је чланак изашао у среду 18. јула.

Тамо говори др Полит, како је овладала огорченост у нашем народу због суспендовања автономије. Па наставља: „Према тој огорчености држимо, да би требало да наш страначки раздор, да оних *десет* односно једанајест српских странака (?!) у Угарској и у Хрватској треба да престану, те да бар у данашњим тешким данима представимо једну *целину*. Према томе држимо да би требале да престану рекриминације против радикалне странке.“ И онда продужује: Ми што смо имали казати радикалима, то смо им казали, да су они доста допринели том, да је дошло до данашњег жалосног прелома у нашој народно црквеној автономији. И онда продужује своје познате нападаје против радикалне странке у свима тоновима. Поред тога држи, да је „*прави узрок*“ што је уништена автономија у томе, што Цувај хоће да уништи хрватско српску коалицију, а српска самостална странка је знаменит део хрватско-српске коалиције. Зато је узео автономију.

Уз то осуђује манастирску уредбу, што су је донели радикали, а узда се ипак у епископат. Тај епископат имао би дужност, да што пре омогући сазив нашег народног црквеног сабора, да се споразуме са разборитим световним елементима, како би српски народ изашао из овог октроисаног стања.

Епископат га је поздравио, да мало причека! Епископат ће онда радити на томе, да се сазове сабор, кад прво осигура себи већину у општинама и у сабору ...

Ову политику, да сад треба да се споразуме наш епископат са световњацима, проповеда др. Полит и у владином »Пестер Лојду«. А да ли он от прилике може замислити са каквим смешкањем морају прочитати у Пешти његов предлог? Епископат је пристао на уништење автономије већ онда, кад су донели мимо сабор синодски статут. Данас су засели у свима властима, и народни борац, вођа једног крила опозиције, тражи од њих све, да се споразуму са разборитима и поврате автономију.

Оно што др. Полит пише у „Бранику“, на част му. Он има у свом „верглу“ неколико песмица: „Проклињање радикала“, „Серенада калуђерима“, „Самохвалисавку“. И то окреће у сваком броју.

Али је брука онај његов чланак у „*Пестер Лојда*“, који је изашао у јучерањем броју (од среде). Тако Србин не би смео да пише, па ма се он како звао. Пре свега би требало имати на уму, да кад пишемо у несрпским листовима, није нам задаћа да и тамо разбијамо један другом главе и сумњичимо се. Тај мегдан можемо поделити и код куће, и не треба да идемо чак у Пешту, пред најширом јавношћу. Ако немамо што друго да им кажемо, онда је боље да се не брукамо. Доста нас они нападају, не морамо им и ми додавати олова за куршуме.

Др. Полит у том свом чланку: „Нов преокрет у српској народној црквеној автономији“, (леп преокрет!) износи како су Румуни умели да уреде на време своју автономију, а ми Срби нисмо могли. Вели, да је распра између световњака и епископата трајала сувише дуго. Према томе смо наравно ми криви, а заборавио је да каже: ко је подбадао епископат и зашто.

Др. Полит напада радикале, и спомиње, како је он и у угарском сабору обећивао радикале да су они криви, што је расуло у нашој автономији, а кад му је на то одговорио у сабору др. Мушицки, онда је саборска већина, коалиција управо клицала дру Мушицком.

То сујетни др. Полит не може ни данас да заборави, и држи да мора да истакне, како је он имао онда право.

За тим говори о Цувају, који је хтео да скрши самосталце. Па кад њихов митрополијски савет није признао синодски статут, онда... ево шта каже др. Полит: **„Под таквим приликама може се лако разумети, што је угарска влада са целом српском автономијом накратко свршила“** („направила кратак процес“). И збиља се то може баш тако лако разумети?!

И онда наставља др. Полит овако: „Преко 40 година ја сам учествовао на разним српским црквеним саборима. Ја сам увек био да се наша автономија изида на конзервативној основи. Са демагогијом, са охлократијом, са елементима који разоравају, не може се оснивати и одржавати автономија“. Али ипак налази, да није право било, казнити због оних разоравајућих елемената и „умерене, паметне и домољубиве Србе“. (А зар има, доктоpе, и недомољубивих Срба?)

Полит завршује, како сад стојимо пред свршеним чином, па вели: Ја мислим, да је сад дужност епископата, да узме иницијативу за споразум са световњацима, „**и да омогући састав нашег народног црквеног сабора из умерених трезве-**

ПОДЛИСТАК.

Листићи из српске прошлости.

Српске владике као агенти за исељавање. — Српске владике и унијаћење Срба. — Народ чува православље.

Кад су Турци савладали српски народ на Балкану, онда су вали њихове бујице запљускивали и границе Хабсбуршке државе. При крају 16-тог века Турци су већ господарили у великом делу Славоније. Паше су управљале пожешким и церничким санџаком у питомој Славонији, а у том крају било је и православних Срба, којима је дошао за владику неки Василије. Владика је становао у манастиру Ораховици. Пограничне земље у Хабсбуршкој држави биле су већ опустеле, јер се народ разбегао. Турци су им улили страх под кожу. Није дакле било кога, да брани границу од турске најезде. Тада је вараждински ђенерал Херберштајн бацио око на Србе, да их доведе и насели по граници. Знао је, да ће у Србима добити најиздашнију потпору за борбу против турске најезде.

Али како ће Србе да задобије за себе? Мора бити да је познавао сребролубље и сујету српских калуђера, кад се обратио ораховичком владици Василију. Ђенерал Херберштајн био је с њиме потпуно задовољан, па је писао надвојводи у Грац, да је владика „угледан, политичан и поштовања вредан човек, којега ће довести надвојводи у Грац“. Владика је био задобивен за себе. Онда му је надвојвода (15. октобра 1595. године) дозволио да се насели у вараждинском ђенералату али под условом, да преведе и народ. Награда за тај рад била му је војводска плата, која је у оно доба износила 12 форинти месечно. Народу је обећано, да неће плаћати данак и десетину на земље, које добије, али се обвезује, да брани славонску међу од Турака.

С владиком је дошло 12 хиљада српских породица, многи свештеници и калуђери. Онда су подигли манастир Марчу између Иванића и Чазме, за који су везане врло тужне успомене. Кад су Срби одбранили границу, онда се јавио загребачки бискуп и тражио, да га Срби признаду за свога господара, јер су се населили на његовој земљи. У први мах је надвојвода из Граца бранио Србе и доказивао, да су те земље биле пре доласка Срба 40 година пусте, јер су се католички становници разбегли. Али после смрти владике Василија заузео је место марчанског владике Симеон Вратања, који је, да би могао задржати владичанску митру и уживати спахилук пристао, да буде викар загребачког бискупа, кога је признао за митрополита, изјавивши, да му је римски папа врховна поглавица. Загребачки бискуп признао га је тада за „бискупа католичких Србаља грчког обреда“. То је био почетак унијаћења. Народ није за све то знао, јер је владика Симеон пред њиме то крио, али загребачком бискупу било је то доста, јер кад је владика унијат — и народ се сматра да је унијатске вере. Владика Симеон добио је плаћу од 20 форинти месечно из државне касе.

После њега дошао је за владику марчански архимандрит Максим 1630. године, пошто је „пред царем и папиним послаником признао, да ће служити папу“. После тога отишао је у Пећ, где је тајио своје издајство, па га је патријарх произвео за владику. Али кад се народ побунио због гоњења, затворен је и владика Максим, јер се сумњало, да је и он учествовао у буни. У затвору је и умр'о. После њега дошао је за владику неки Василије из Гомирја, кога су препоручиле језуите, јер је с њима лепо живео. Само јо 4 године био у Марчи. Веле, да су га калуђери отровали, јер су се бојали, да их не поунијати. Нису га сахранили у владичанској гробници у цркви, него у гробљу изван цркве. Гаврило Мијакић није смео ићи у Пећ да га завладиче. Њега је завладичио Сава архиепископ сућевски и молдавски. У исто време хтео је да се наметне помоћу Беча за владику и неки Симеон Кордић, кога је за паре за-

них и домољубивих посланика". (И опет домољубивих! А хоће ли епископат или влада, или можда др. Полит да узму меру и мере наше домољубље?)

До врага, доста је већ! Пала је реч и има их који се заузимају, да у „народну заједницу", која треба да се створи у одбрану автономије, треба да уђе и српска народна слободоумна странка, којој је орган „Браник".

Желите ли још то?! И пре свега: слаже ли се српска народна слободоумна странка са оваквим назорима и писањем свога „Браника" и свога Полита?!

Ако хоћемо да бранимо српску народну црквену автономију, не можемо да градимо од себе — комедију.

Шта су нам учинили?

Нови Сад, 19. јулија.

Укидањем српске народне црквене автономије покошена су нам сва стечена права. Нашој цркви и школи одузели су *народно* обележје, јер нас не признају за народ, него само за вероисповест. На то су пристали наш патријарх и епископи, само да би се дочепали све власти у цркви и школи, а има и жалосних српских синова, који то одобравају. Одузели су нашим општинама, да слободно бирају учитеље, јер ће одсада учитеље именовати конзисторија. У епархијској управи биће само два световњака, које наименује владика, а досада је народ бирао епархијску управу, у којој су, изузев конзисторију, световњаци били у већини. У конзисторији неће бити више ниједног световњака, а пре их је било трећина. Народним фондовима управљао је до сада саборски одбор, кога је бирао сабор, а сада ће управљати асистенти, које поставља мађарска влада. Митрополијске власти бирао је сабор, а сада ће постављати патријарх. У митрополијском црквеном савету била је до сада трећина световњака, а од сада неће бити ни један, у саборском одбору и школском савету били су у већини световњаци, а сада ће бити свега двојица, које ће именовати патријарх.

Одузели су народу сва права и оставили му само право да плаћа прирезе. Влади су оставили право да прописује књиге за наше школе, а досада их је прописивао народни школски савет Још су влади дали право, да нам поставља школске референте, а досада их је бирао сабор. Влада ће бити прави господар, јер се по 25. параграфу четвртог одсека краљевског решкрипта од 1868. године може у свакој ствари апелирати на владу, изузев оне ствари, о којима решава конзисторија. И учитељство је изгубило своја права. Досада је било заступљено у школским властима, а одсада више неће бити. Сад су се зар многим учитељима отворише очи, па виде у какво су их друштво одвели Ђока Михајловић и компанија. Помагали су злотворе народне автономије, у којој су и учитељи имали реч, а сад више немају.

Укинули су и манастирску уредбу, по којој је за наше школе преостајало од манастира до 150 хиљада круна годишњег прихода, па ће манастире предати калуђерима, да управљају по старом начину, а то значи, да и опет неће бити чиста прихода, као што и пре није било. По манастирској уредби било је чиста прихода око 300 хиљада круна, а калуђери су тек за 40 година дали 270 хиљада свега, или 7000 круна годишње. Знамо, да нису ни сви калуђери задовољни с укидањем манастирске уредбе, јер ће сва чиста хасна ићи у корист себичних настојатеља, а они ће сиротовати. Зло ће проћи и они манастири, који су сиромашнији, па су по манастирској уредби добивали припомоћ. Један од калуђера из тих манастира изјавио је, да је велика погрешка, што је укинута манастирска уредба. Најгоре ће проћи наше сиромашне школе. Али за то не маре настојатељи. Они су се поново састали у конференцију, да реше, како ће да што пре поделе средишњу манастирску благајницу и да постану спахије.

Али српски народ не може ћутке да пређе преко ове повреде Он врло добро зна, ко је свему томе крив. У првом реду криви епископи и патријарх, који с помогли влади, да нам уништи автономију. Патријарх Лукијан мисли, да га у томе сви епископи искрено потпомажу, а не види, како га лепо тоциљају. Њему су натоварили да изврши укидање автономије. Ако се на некога због тога морају да скрхају кола нека се скрхају на Лукијану — мисле његова у Христу браћа. При том помишљају још на судбину вршачког владике Виђентија Поповића, који је 1777. г. слепо извршио заповест о проглашењу регуламента, а кад се народ побунио, онда је Беч њега окривио, јер је био невешт, па је због тога комесару издато упутство: да га не припусти избору за митрополита, јер није био ни за владику. Шат се у Бечу и за Лукијана рекне, да није био за патријарха! А већ су га начели, па га преко „Пестер Лојда" приказују као опасног по државу, јер је послао депутацију у Русију...

Још један је Србин стекао велике заслуге за укидање автономије. То је владин комесар Павле Јовановић, који је прави газда у автономији. Он суди и располаже у име владе. Додуше он не признаје, да је стекао заслуга. Једном свом личном пријатељу рекао је: Немам ја ту никакве заслуге. Ја сам само извршио заповест, као Бали! Признаје дакле да је имао џелатску улогу. Српски народ ће их пак уверити, да још није довреo за секиру, и да се његовим правима не сме нико титрати.

Шта траже Срби у Турској?

Београд, 18. јулија.

Кренули су се и Срби у Турској. И они траже своја права, па ако затреба, да пођу и с пушком у руци да гину за своје захтеве. Дојадила им је неправда. Турци и Арнаути имају оружје, а Србима се не даје ни бритва. Србима се отима имање, прогањају се, а Турци су слободно вршили зулуме, па их нико их није позвао на одговорност. Али више не иде тако. Гинуће се ако мора бити. У Турској не иде без пушке, а нарочито сада, када се Турска распада. Ево шта Срби желе: До потпуног решења аграрног питања путем откупа да се кметови не гоне са земље, да се спречи досељавања босанских муслимана и да се Србима врате одузета имања, да се или Турци разоружају или да се Србима даде оружје, да шумски закон важи и за Турке, да се од прореза уступи један део и за српске школе, да буде саразмеран број Срба званичника и да српски језик у суду код власти буде равноправан турском језику, да се слободно отварају српска друштва, подижу звонаре, да се десетак издаје искључиво сељацима и то по процени последње 4 године, и да се помилују сви Срби.

Ако се ти захтеви не уваже, запуцаће српске пушке.

□

Политички преглед.

Румунска народносна странка против владе.

У Орашћу (Сасварош) одржан је социјалистички збор, на коме је говорио и др. Аурел Влад, румунски првак. Он је нагласио, да се Румуни боре за опште бирачко право и да ће се најоштрије борити против насилничке владавине Тисине и Лукачеве, коју и Румуни у пуној мери осуђују. Сад се показало, да Угарска има лажну уставност, против које треба сви да се боримо, како би се на њеним рушевинама подигла права уставност нове демократске Угарске. Владов је говор примљен с одушевљењем, а после тога је збор једнодушно изразио неповерење владиновцу посланику Павлу Фаркашу, и позвао румунску народну странку, да сву снагу употреби у борби против владе и за опште

владичио архиепископ Стефан у Букурешту. Али Мијакић није имао среће. За његово време избила је буна, у којој су многи кнезови главом платили. Посумњало се, да је и Мијакић помешан, па је због тога збачен.

Тада су у Бечу решили, да отворено загазе у унију. Мијакић је доцуше писао загребачком бискупу Борковићу, да ће га слушати и да ће доћи у Загреб о Краљеву, да иде у процесију, као што је ишао у Риму. Али то му није помогло. За марчанског владику постављен је Павле Зорчић, који је свршио римокатоличку богословију. Онда се Мијакић из освете придружио буни Зрињсковој и Франкопановој, због чега је бачен у тамницу. Против Зорчића се народ побунио и дошло је до крви. Владика је затворио цркве и забранио богослужење. Устанак је угушен оружјем, а 14 калуђера из Гомирја осуђени су, да на Малти вуку лађе. Тамо су и умрли. Ђенерал Херберштајн писао је загребачком бискупу, кад је 1677. године излазио на Малту, да му је жао, што не може собом повести још којег калуђера, да истреби „црквени кукољ" Кад је Зорчић видео да му народ не верује, он је почео причати, да га је завладичио пећски патријарх, али и то му није помогло. Кад је долавио у Марчу, морао је да спава на црквеном торњу. Он је основао прву унијатску богословију у Загребу, за коју држава и данас даје 10.664 круне годишње, иако у Хрватској и Славонији нема више од 10 хиљада унијата, који се данас признају за Хрвате...

После Павла Зорчића биле су владике у Марчи још Марко Зорчић и Исаије Поповић. У том је дошла друга сеоба Срба, које је довео Арсеније Чарнојевић. Обећања су и њега навела, да постане агент за исељавање, а од тога није га одвратила ни жалосна историја Срба око манастира Марче. Онда се престало с унијаћењем, јер с и опет били жестоки бојеви са Турцима, па су потребне биле српске мишице. Трећу сеобу извео је пећски патријарх Арсеније Јовановић Шакабенда. Он је тиме помогао грчком патријарху у Цариграду да укине српску патријаршију у Пећи, а обесним Арнаутима, да заузму Косово Поље и да се по њему баштаре. А што је народ остао у православној вери, има да захвали својој свести. По владикама данас не би било православних Срба. Као што су се онда угибали пред државном влашћу, тако чине и сада. Што им се заповеди, слепо извршују, јер немају праве љубави према своме народу и не знају, шта је то: самопожртвовање и самопрегоревање. Не могу да се одрекну части и господства, мада су се заветовали на сиромаштво и одрицање од земаљског уживања....

НЕДЕЉНЕ КЊИЖИЦЕ.

Преводи *Петар Весин*, свештеник у Дунасечују

XXXI.

Лептири и гусенице.

Међу бубама су најшаренији лептири. Али колико су лепи, још су већма опасни, јер из њихових јаја легу се гусенице, које штету наносе. Ова шестонога и са четири крила животињица врло кратко живи, често тек неколико дана. Из цветних чашица тражи храну, из круница исиса мед. Неке од њих, на пр. лептир мртвачка глава, врло су прождрљиве, несите. Ноћу потражи кошницу и из ње краде мед.

Једино опредељење лептирова је, да се постарају о потомству. Носе као мак ситна јаја или ти упљувке, појединце или у гомили у земљу, на дрво или на друго биље. Из упљувака измиле гусенице, које редовно праве велику штету. Особито гусенице ноћних лептирова. Пустоше у шумама, вртовима и усевима. По неке врсте ужасно велику штету праве.

Гусеница нагло расте и пет-шест пута се једно за другим пресвлачи. После последњег пресвлачења се завије. Из чауре излази као лептир.

Пошто се за умножавање лептирови старају, то је најуспешније лептире хватати и таманити, јер смо тиме уништили, ношење јаја, које у хиљаде и милијоне иде.

Међутим и поред највећег труда не можемо све лептире потући, и зато треба гледати и легло им, јаја утаманити.

У Угарској има око две хиљаде врста лептирова, а на целом свету више од двадесет хиљада.

У осталом лептири лете и пустоше не само дању, већ и у сутону, па и ноћу. Међу силним шареним шкодљивим лептирима има један и користан: бели свилац (лептир свилене бубе), који заслужује, да други пут о њему нарочито проговоримо.

бирачко право. Али питање је, хоће ли румунски браниковци то хтети?

Беч и Арнаути.

Бечки лист „Естерајх Унгарн“, који је главни орган аустријских клерикалаца и има везе са дворским политичарима, наглашава, да Аустроугарска има одрешене руке у арнаутском питању. Италија не може више сметати, а Турској нисмо ничим обвезани, јер није ушла у тројни савез. Између Аустроугарске и Русије не постоји уговор, који би пречио, да Аустроугарска ради што хоће, а по берлинском уговору она има право и дужност да брани католичке Арнауте. *Сад је томе време.* Аустроугарски посланик у Цариграду тражиће, да се престане са нападајем на Арнауте и да им се да автономија, у којој ће главну реч водити арбанашки званичници, да се подигне зајам за економски напредак, а тога ради да се уведе међународна контрола, да се једном *бечком* друштву да дозвола за градњу железнице кроз Новопазарски Санџак до Митровице и од Призрена преко Охрида до Битоља с огранком према Елбасану до мора. Ако турска влада то не прихвати, *аустроугарска војска ће заузети Новопазарски Санџак, призренско и ђаковачко окружје до Скадра* Да би се то могло извести, Русији треба дозволити пролазак кроз Дарданеле. Ако се то не учини, онда ће се Русија споразумети с Италијом, а уплив Аустрије у Арбанији и Македонији биће скршен Сад је згода као никад — вели „Естерајх Унгарн“, за којим се крију католички попови и виши официри, бечки стубови.

Енглеска и Турска.

Бечком „Моргенпосту“ јављају из Смирне, да је турска влада одазвала сву војничку резерву из Смирне и Дарданела и одаслала кућама, јер је наводно Енглеска преузела потпуно јемство за целокупност Турске и обећала, да ће сваки ратни нападај на Дарданеле бранити и одбити својом морнарицом. Ако је то истина, онда је Турска и опет запливала у енглеске воде, а то је од великог значаја по даљи развој догађаја на Балкану.

Допис.

Чаковци (котар вуковарски). Не могу а да не упознам наш свет са овим малим местанцем, у које ме је случајно нанео пут. У Чаковци живе Срби и Мађари. Већину чине Мађари. Овдашњи Срби имају врло лепу своју филијалну црквицу, коју су прошле године врло лепо оправили.

На жалост имају и своју комуналну школу, која из милости тавори, јер нико је не узима у заштиту нити се о њој брине

Школска зграда је доста лепа и нова, те до некле одговара ономе чему је намењена. Но место, да се у њој управља по закону школском, оно напротив. Школски одбор се састоји из самих Мађара, те је само један Србин у одбору. Председник и месни надзорник су Мађари. Мађарско дете не полази ни једно комуналну школу, јер Мађари имају своју јулијанску школу.

Ево сада, да укратко изнесем шта сам чуо и видео у ти Чаковци. У бољем делу те опће пучке школе смештена је јулијанска школа.

Српски учитељ се потуца по квартирима са женом и децом, а у школском стану опће пучке школе станује учитељ јулијанске школе.

Пашњак је подељен, те је опћа пучка школа добила јутро и по као свој део од пашњака. Ту земљу опет ужива учитељ јулијанске школе, иако се то противи не само закону него и здравом разуму, јер јулијанска школа постоји 2—3 године, па није она онда могла добити пашњак.

Дочуо сам од тог честитог Србина ратара, који ми је ово све показао и уверио ме је о свему, да ће сад ове јесени бити нови избор школског одбора. Стога упозоравам овом приликом Србе ратаре на §. 3. наредбе кр. зем. владе од 25. липња 1889. број 4782. Иста наредба вели, да се осим осталих својстава, која мора имати школски одборник, захтева и да је оне вере, које су деца која школу полазе.

Пошто су искључиво деца, која опћу пучку школу полазе, српске православне вере, то према горе наведеној наредби има места у школском одбору само Србима.

Уједно овим упозоравам вирилне чланове школског одбора као и црквени одбор, да узму у заштиту овај српски народ. Овај српски народ је врло добар, само га нема ко да поучи, па да се послужи својим правом, које му припада по закону. Овим велим не буде ли се и надаље ништа радило, да оно што припада овом српском народу, да му се даде, онда ћу првом приликом изнети на јавност имена оних, који су позвани, да га бране, а међутим проводе живот „лези крушце да те једем“.

Путник.

Вести из места и са стране.

Талијанска краљица на летовању.

Талијанска краљица Јелена проводи лето с мужем и децом у Сан-Росору, у дворцу на морској обали. За краљевску децу удешена је тамо нарочита кројачка радионица Једној дами рекла је краљица: Свако пре подне излазимо на обалу, где се купамо или правимо излет на лађи. Деца наша уживају, кад у плићаку могу да ухвате мале шкољке и рибице и брчкају се радосно. Ја пазим на њих, а возимо се и на чамцу и ловимо рибу Више пута возимо се и на аутомобилу, а ја онда вршим дужност шофера. Доручкујемо у 1 сат после подне, а ручамо у 8½ часова у вече. Често идемо да гледамо камиле, које деца јако воле. Једно вече кад су камиле легле, приметим, да је мала принцеза Ђована загрлила камилин врат и своју главу наслонила на камилину главу. Једна дворјанка је брзо скочила и избавила Ђовану из опасне ситуације.

Гимнастика плућа.

Код узаних груди и слабих плућа вежбање у слободном ваздуху, у свако доба године производи неочекиване успехе. Свако може за 20 дана добити телесну тежину од 2—10 килограма, добија испупчена прса, исправљен стас, отпорна, јака плућа, најправилнији крвоток, јачање живаца и т. д. Небројене особе слабих плућа и узаних груди мени благодаре за своје здравље. Министарство унутрашњих дела признало ми је у пуној мери мој начин вежбања, којим се начином многе болести предупређују. Многи, који су слабог телесног састава, који су од родитеља наследили наклоност сушици, они, који у затвореним просторима раде, сви се могу на мој начин опоравити, ојачати, телесно отежати *код своје куће.* Упутства и обавештаја даје проналазач Стева Радосављевић, старешина друштва „Снаге“ за чување народног здравља у Мокрину.

Француз о Словенима.

Недавно је умр'о француски научењак Хенри Поенкаре, који је био велики пријатељ Словенима Он је о Словенима рекао: „Волим народну словенску мисао. У њој је доста полета за стварање и доста нарочите словенске ленивости, да умири уобразиљу. По моме мњењу Словени су најбољи испитивачи“.

Гром у Београду.

У уторак у вече за време кише ударио је у Београду гром у војно министарство, али није причинио никакве штете. Од потреса је само прекинута телефонска веза у тој околини. Други гром ударио је у трамвај, који је стојао у Топчидеру, али ни ту није било никакве штете.

Девојка самоубица.

На Дорћолу у Београду убила се 22-годишња девојка Милица Костић, слушалац телеграфског курса. Њој је долазио апотекар Нисим Алмузлино, који ју је издржавао. Прави узрок њеном самоубијству не зна се. Јуче у јутру, кад је Алмузлино отишао од ње, убила се. Веле, да ју је Алмузлино због љубоморе злостављао. Револвер је био Алмузлинов.

Време.

По извештају будимпештанске метеоролошке станице очекује се топло време, местимице киша с буром.

Кратке вести.

— У Лондону је при вежби ухватила бура једну чету војника. Склонили су се под дрво, у које је ударио гром и убио петорицу, а остали су се спасли са мањим опекотинама.

— У Клагенфурту се посвадио један хајкач са хусаром Јованом Папом. Хајкач је убио хусара.

— Приликом војничке вежбе у Великом Вараду попадало је много резервиста од велике врућине.

— У Србији ће једна група француских капиталиста основати хипотекарну банку са капиталом од 20 милијона круна.

— У околини Кампоферијеје у Италији дочекали су разбојници поштански делижанс и похарали путнике и пошту. Путницима су одузели и одело.

— Душан Синобад, новинар из Книна у Далмацији, примљен је у српско поданство.

— У Њујорку је ухапшен полицајни официр Бекер под сумњом да је убио карташа Розентала

— У Ливорну је егзекутор запленио црквене утвари у цркви св. Јулије, јер је остала дужна предузимачу 3000 круна.

— Вођа португалских монархиста Алмеида осуђен је на 26 година робије у граду. Некада је био капетан у бечкој гарди.

— Полиција у Атини забранила је да жене и девојке у позориште долазе са великим шеширом. Ко се огреши о наредбу, може бити кажњен глобом од 200 круна или затвором од 7 дана, али тако, да и њен мушки пратилац одлежи 7 дана у затвору.

— У Цезареји (Турска) је поплава направила штету од 2 милијона круна. Многи су се удавили. У Коломбу (Енглеска) су кише направиле ужасну штету. Многи су се удавили, а многи остали без огњишта.

— У Паризу је неки Поавон убио своју жену и 16-годишњу ћерку, која је хтела да му отме револвер. Поавон је искао од жене новаца, а она му није хтела дати.

— У Абацији ујела је шкорпија једну 4-годишњу девојчицу за прст. Девојчица је умрла у грозним мукама.

— Др. Сима Тројановић, чувар етнографског музеја у Београду, путује по Далмацији, да проучи и набави народне ношње и особине.

— Одбор пољских жена у Лавову противи се продужењу изложбе пољских жена у Прагу, да и тиме посведочи своје несловенске осећаје. Чешки листови због тога осуђују ове словенске отпаднике, који нису хтели да дођу ни на слет у Праг.

Брзојави „Застави“.

Стигли 19. јула.

Посета краља Петра у Бечу.

Будимпешта. „Аз Ешт“ јавља, да ће краљ Петар на јесен посетити краља Франца Јосифа у Бечу.

Јукићева парница.

Загреб. Лечници су прегледали у затвору Јукића, који је починио велики изгред и у току расправе поднеће свој стручни извештај. Оптужени ђак Цезарац признаје, да се дружио са Јукићем, и знао је, шта је Јукић спремао. Покушао је да га одговори, али није имао успеха, а није имао ни куражи, да се отпади од Јукића. Са далматинским ђацима посећивао је Јукића, који им је изнео своје планове о извршењу атентата против бана-комесара Цувајa. Алфиревић је нудио Јукићу своје услуге, али га је Јукић одбио. Он и Алфиревић ишли су за Јукићем на Брашанчево и питали су га: зашто није пуцао? Јукић се изговорио познатим начином. Цезарац признаје, да је писао брошуру о ђачком покрету, али претње у тој књизи су празне речи биле. Јукић му је причао да ће подметнути бомбе под банске дворе, железничку управу и мађарску школу у Загребу. Јукић је пуна два месеца говорио о атентатима и наглашавао да само чека прилику, да убије Цувајa.

Загреб. У расправи преслушан је оптужени Бублић. Он је изјавио, да је своме ујаку, детективу Млинарићу, давно пре атентата саопћио Јукићеве намере о атентату на Цувајa и држао, да је области ствар пријављена већ пре Брашанчева, а Млинарићу је полицајни шеф Спорчић обећао 60 круна за набаву омладинског штатута за организацију.

Пут шпањолског краља.

Мадрид. Краљ Алфонзо путоваће ових дана у Париз, а отуда у Лондон, где ће престолонаследнику предати орден златног руна.

Републикански покрет у Шпањолској.

Мадрид. Влада је забранила скупштине на дан смрти Ферерове, који је пре три године стрељан на основу пресуде прекога суда. Више хиљада искупљених на збору одупрли су се полицији и викали: Доле с краљем! Живела република! Многи су ухапшени.

Нападаји и разбојништва.

Будимпешта. Фабрички послужитељ Франц Месарош опалио четири пута из револвера на поседника парне пилане Јована Бихлера, јер га је хтео отпустити из службе. Атентатор ухапшен.

Будимпешта. Неки Арнолд Адлер напао једну даму и отео јој је буђелар у којем је било 2200 круна. У бегству је ухваћен.

Догађаји у Турској.

Цариград. За султановог првог секретара постављен Халил Хуршид, а за првог коморника Рифат беј.

Солун. Арнаути у нахији Кличе разрушили утврђење Дода, а код Берана напали су једну чету турске војске, која је спроводила чувеног арнаутског разбојника Катила Раму и другове му, па их ослободили, а војнике обезоружали. У Кочану је полиција продрла у бугарску митрополију и узела архиву под изговором да има доказа за учешће њено у четничком покрету. Иса Бољетинац ушао у Митровицу са 2000 усташа победоносно. Војска му се није противила. Дочекао га је народ свију вера. Сви су Арнаути наоружани. Придолазе и други Арнаути, који ће добити оружје. Арнаути су размештени по кућама. Сремски начелник посетиоИсу Бољетинца. Он је Арнаутин родом из Пећи. Официри су ужасно огорчени.Ису очекују у Приштини, али он неће да остави Митровицу. Међу онима, који су дошли с Исом, налазе се и Срби са једним свештеником из Новог Пазара. На заповест Исину уклонила се војска из Соколијског Брда.

Скопље. У исти мах, кад је Иса Бољетинац ушао у Митровицу, ушао је и Идрис Сефер у Гиљан. Нико им се није одупро.

Приштина. Арнаутски прваци траже опште помиловање, промену званичника, плаћање претрпљене штете, нове изборе и постављање Ћамил паше за великог везира. Чаршије су отворене свуда. Арнаути се крећу према Феризовићу, где је улогорена војска, која је противна Арнаутима. Султан је брзојавно извештен о арнаутској верности, али ако се сабор не распусти за 48 сати, поћи ће на Скопље.

Солун. Међу побуњеницима наступио раздор. Риза бој напада Хасан-бија да се задовољио само са распуштањем сабора? „Зар смо зато лили крв, да ти будеш посланик?“ Једна група тражи автономију Албаније, а маса Арнаута жели да на престо дође султан Абдул Хамид и да добију шире повластице. Они говоре: Не требају нам школовани људи. С њима се слажу Иса Бољетинац и Идрис Сефер. Зато Иса неће у Приштину, него мисли преко Качаника у Скопље. Цариградска комисија видећи неслогу Арнаута, повукла се у Феризовић. Нема изгледа, да ће се успоставити мир, јер некоме не иде то у рачун.

Скопље. У сукобу турских жандара са бугарском четом војводе Стамена код Радовишта погинуо војвода, 8 четника и 2 жандара.

Солун. Сви официри у Старој Србији држе са младотурском странком. Прилике су све више заоштрене. Арнаути из Љуме и Миридита дошли пред Качаник. Има их 10.000. Не дирају никога. Бајрам Цур је у Прешеву. Можда ће за који дан ући у Скопље, па онда сав крај до српске границе биће у њиховим рукама. Нико не зна за праве арнаутске намере. Из Цариграда се заповеда, да их војска не дира и да их пусти у вароши.

Приштина. Иса Бољетинац ушао у Приштину са 2000 наоружаних Арнаута. Донео је двоја кола муниције. Иса је противан сваком споразуму с турском владом.

Одговорни уредник: Мита Клицин.

Трговина.

Нови Сад, 1. августа 1912. године.

Пшеница прве каквоће 22 К 60 п. до — К — п.
Пшеница нова 21 К — п. до — К — п.
Пшеница средња 20 К — п. до — К — п.
Пшеница лакша 21 К — п. до — К — п.
Наполица нова — К — п. до — К — п.
Јечам стари — К — п. до — К — п.
Зоб нова — К — п. до — К — п.
Кукуруз у зрну 18 К — п. до — К — п.
Кукуруз у клипу нов — К — п. до — К —
Маст 188 К — п. до К — п.
Сланина 180 К — п. до — К — п.
Сланина паљена 180 К — п. до — К — п.

Све од сто кила.

Свињи угојени тешки 118 до — п.
Свињи средњи . . 114 до — п.

*

Свињски вашар 30. јулија.

Дотерано 8038 ком. пољске, 6840 ком. мађ. пасмине. Вашар био жив. Цене су биле: прима свиње 135—138, средње 132—136, лаке 124—130, сремске 126—135, старе 120—126, пољске 108 од 146 по кили живе ваге без потрошарине.

Бр. 169.

СТЕЧАЈ.

На упражњено учитељско место у *Боки* (торонталска жупанија) овим се расписује стечај ради сталног попуњења мешовите срп. нар. вероисповедне школе.

Плата је	К	1000
За пофторну школу . . .	„	80
За паушал	„	40
За огрев за своју употребу	„	120

У име пероводства ако исти изабран буде и приме се, те склапање рачуна црквн. школ. опћине добиће годишње К 240.

Слободан врло леп стан са предсобљем 2 собе, кухиње, коморе шупе за разне потребе и половица баште уз стан и петогодишњи доплатак по наредби

Дужности учитеља прописане су уредбом и наредбама.

Учитељ је дужан при сваком богослужењу и преждеосвећеној литургији са свом школском децом присуствовати и појати.

Од погреба, где позван буде имаће К 2 а од парастоса 1 К.

Они компетенти, који докажу, да су кадри учити и равнати хором срп. певачког друштва имаће првенство а одреди ће му се зато посебна награда. Рок стечају истиче 18. (31.) августа, а 19. августа (1. септембра) 1912. обавиће се избор.

Молбе са прописаним сведоџбама ваља упутити на подписано председништво.

СТЕВАН БУГАРСКИ, умољени перовођа. МАТА СУБИЋ, председник.

1178 1—3

Помодно-мануфактурна трговина ЕМИЛА ЈАНКОВИЋА
у Великом Ст. Миклошу
потребује два млађа помоћника,
који српски, мађарски, румунски и немачки говоре. У радњу ступити могу одмах. 1185 1 2

ЗА СВОЈУ ШПЕЦЕРАЈСКУ, МЕШОВИТУ И ПАМУКА ТРГОВИНУ
потребујем **ДВА ПОМОЋНИКА**
и то, једног **СТАРИЈЕГ** и једног **МЛАЂЕГ**, они који су вични сем свог матерњег језика, још немачком и мађарском, имају првенство. У исти мах потребујем и једног **ШЕГРТА.**
Ступање по споразуму. 1186 1 3
НИКОЛА ПАНИЋ, Вуковар.

ЈЕДАН БЕОГРАЂАНИН
ТРАЖИ 8000 КРУНА ЗАЈМА
на сугурну интабулацију на непокретности.
Извештаје у Администрацији „Заставе“.
1171 2—3

ДВА ПОМОЋНИКА
шпецерајске и деликатеса струке и то један да је за детаљ а један за ан гро могу ступити у једну већу радњу одмах. Оферте ваља упутити Администрацији „Заставе“ која ће их доставити на место определења. 1175 2—2

Ново отворена ћурчијска радња!!!

Долепотписани најучтивије јављам поштованој публици из места и околине, да сам отворио нову

ПОМОДНО ЋУРЧИЈСКУ РАДЊУ
у Ћурчијској ул. бр. 21. преко пута трговине Браће Миросављевића, „код два чобана“

Коју сам најбогатије снабдео са свима у ову струку спадајућим артикловима као: све врсте **ћуркова, палетоа, јакни од плиша и штофа,** нарочито велики избор **муфова, крагнова од астрагана,** и других модерних кожа, **мушких капута, путничких бунди, астраганских капа,** као и **џакова за ноге** (Fussack.)

НАРУЏБИНЕ И СВЕ ОПРАВКЕ КОЈЕ У ОВУ СТРУКУ СПАДАЈУ ПРИМАМ И ИСПОРУЧУЈЕМ ПО НАЈУМЕРЕНИЈОЈ ЦЕНИ.

Као млад почетник најучтивије молим поштовану публику да ме у мом новом подузећу што обилније потпомогне, а ја ћу се трудити да у сваком погледу дато ми поверење оправдам.

Са особитим поштовањем: **МИТА ГРУЈИЋ, ћурчија**
1151 2—20 **у НОВОМ САДУ, код „белог Медведа“.**

РАЗНОВРСНЕ ГУМЕ ЗА КАЛАМЉЕЊЕ
ПЛАВА КАМЕНА РАФИЈЕ
656 12 12
у највећем избору најјефтиније
код
Љ. СТЕФАНОВИЋА СИНА
У НОВОМ САДУ.

Ново! **ФРАНЦУСКИ ЉУБИЧИЦЕ КРЕМ!** Ново!

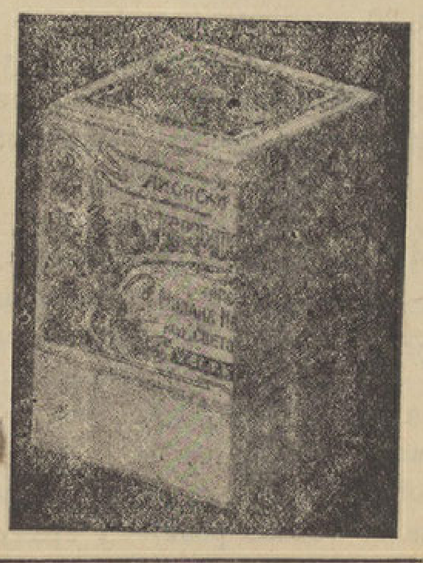

Само употребом Француске Љубичице Крема може се постићи лепо лице меко, чисто, бело као снег, за 2—3 дана добива се **најлепше лице** како младе **тако и старије.** Утамањује бубуљице, пеге и сву другу нечистоту, на лицу, потпуно нешкодљив може се и на дану употребљавати јер се одмах упије и не сија се и није нужно пудер употребљавати. — Једини произвођач **Милан Ивачковић** Лекарница код Св. Јована Велика Кикинда (Nagykikinda). Цена је 1 тегла 1 круна ко поручи 6 тегле шаљем франко. Препродавцима дајем рабат велики. Сем тога праве Леманове помаде по упутству самог др. Лемана, тегла 1 К.

809 11—16

Електрична штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду